

penam malitiae suae, per quam se sanctorum gloriae intelligit militasse. » Scilicet totos invidiae odique nervos pugnacissimus daemon contendit, ut tentationis aut subdola fraude aut exertis machinis Jobi subruat virtutem, et sanctitatis gloriam funditus labefaciat; cum vero tandem triumphatorem videt, et se victum dolet, et palmam victori invidet; et quo gravius excrucietur atrocioris invidiae laniena, per tentationem illam se Jobi gloriae intelligit militasse. Audi enim quam forti et constanti animo hanc quoque tam funestam et luctuosam filiorum suorum elidem invictus athleta sustinuerit.

20. TUNC SURREXIT JOB. — Magnam huic verbo, surrexit, vim et energiam inesse notant interpretes; ac imprimis Philippus Diaconus ait eo declarari magnam viri constantiam, et invictum animi robur, quo tantas calamitates generose sustinuit, siquidem haudquaquam is consternatus succubuit, neque fuit de numero illorum de quibus David ait, *Psal. cxxxix, 17*: « In miseris non subsistent; » sed « surrexit, » id est, infraacto animo stetit, omnibus adversitatibus superior evasit. Surgendi praeterea verbo in Scripturis non raro designatur animus viri fortis ad bellum sese comparantis, ita ut surgere idem sit quod sese roborare, semetipsum erigere, et ad praelium se paratum ostendere, promptum esse et expeditum ad insultum hostium suscipiendum, et inimici vires infringendas. Quo sensu David rex potens in praelio, *Psal. lxxvii, 2*: « Exsurgat, inquit, Deus, et dissipentur inimici ejus; » deque iis qui praelium iniitari erant dicitur *II Reg. ii, 14*: « Surgant pueri, et ludant coram nobis. » Cum ergo Job ab ipso demone, jurato generis humani inimico, se ad pugnam haud obscuris signis provocari cerneret, haudquaquam fractus animo congressum refugit, neque terga inimico dedit, aut arenam deseruit; sed tanquam fortissimus athleta surrexit, duellum acceptavit, ad praelium se accinxit. O miram infraacti animi fortitudinem et inauditam generositatem! Cur non potius sedebat, aut jacebat, ut quietis aliquantulum indulgeret animo tot tantarumque calamitatum nuntiis recens exulcerato? Quomodo adhuc surgere potuit vir divinus tantis dolorum et tristitiarum speculis sauciatus? Quomodo non magis illum moles tanti discriminis opprimebat? Crediderim sane ad inaudite sustinentiae viri presentiam ipsasmet, quantumvis aliquin per se gravissimas, leviores factas esse calamitates; quemadmodum pulcherrimo exemplo D. Basilii in *Catena Graeca* declaravit, dicens: « Priori nuntio calamitatem narranti posterior interveniebat, qui acerbiorum rerum aegritudinem meroremque afferebat; calamitas et calamitate erat apta, atque erumnae undarum concursione imitabantur; necdum prior lacryma desederat, cum recentis causa afferebatur: justus autem quasi scopulus consistebat, ac vim tempestatis excipientis, fluctuum vio-

lentiam incursionem redigebat in spumam, nihilque eorum quae conlingerent dignum lacrymis existimavit. Postquam vero nuntius venit, qui diceret in convivantes filios et filias violento flatu convivi domum irruisse, tunc communi sensu naturae patefacto vestem conscidit, ut ea re prope voluntatis suae erga liberos significationem daret. » Ita eleganter D. Basilii virum justum cum scopulo comparans, qui, ut ipse firmior stat, sic quo durius ac violentius mole fluctuum verberatur, eo magis illos in spumam redigit levitatem. Quemadmodum enim videre est densissimam undarum violem in scopulos impingentem, in eorundem firmitate contractam et illisam, totam illico in spumam abire, aut in nebulam solvi; pari modo mundi hujus persecutiones, ac rabidissima tyrannorum ira, et quaelibet adversitates, dum viri ejuspianm fortis ac constantis marmoreum ac solidissima virtute firmatum pectus inveniunt, confestim mollescent, et omnem quodammodo acrimoniam et acerbiteriam perdunt, adeo ut quae alias durissima videbantur flagra, spumarum lenitudines apparent. Pulchre ibidem Origenes expendens illud verbum, *surrexit*, ait: « Primum surrexit, et ita demum se prostravit; surrexit ad praelium, prostravit se ad pacem; surrexit ad victoriae perfectionem, prostravit se ad coronae perceptionem. Ergone victoriae perfectio est solummodo militem insurrexisse? cur non magis concertationi quam conatui victoria debetur? quia nimirum illud ipsum ferventer exsurgere ad pugnam quasi victoria est et operis consummatio. Sequitur:

ET SCIDIT VESTIMENTA SUA. — Sed quorsum haec vestimentorum scissio spectabat? Sex quidem interpretationes ac rationes ejus exhibet Pineda; noster, ad hunc locum explicandum valde accommodatas; verum illa mihi praeter ceteras videtur ad praesens institutum accommodatior, quam sexto loco leviter attingit, et Origenes, lib. I in *Job*, clarius expressit dicens: « Conscidit vestimenta sua; sine mora semetipsum ad ipsas preparans plagas: Ecce, inquit, corpus nudum; ecce corpus detectum; vos flagellate, inimici, tanquam dei satellites, ego autem sufferam; vos verberate, ego autem suslinebo, dicens cum Jeremia: *Dorsum meum dedi in flagella.* » En ut innocentissimus Patriarcha non modo se ab inflictiis penis non excuset illasve subterfugiat, verum etiam ad alias prioribus acerbiores promptum et paratum sese offerebat, quemadmodum ista vestimentorum conscissio manifeste declarat; quae simul etiam ostendit ipsum artis luctoriae peritissimum, pugilemque fortissimum ac legum gymnicarum observantissimum existisse. Nam luctatoribus, praesertim Syris, id olim solemne fuisse constat, ut quando manus cum adversario consenserat essent, vestibus sese exuerent, aut illas conscinderent, ac nudo pectore in hostem insisterent. Ad quem laudandi et dimicandi morem alludens Apo-

Quid
spiritus
liter
significa-
tum
inserit
scissione
vestimen-
torum et
capitis
tonsiōne?

stolus, *I Cor. ix, 25*: « Omnis, inquit, qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet. » Quem locum illustrans D. Gregorius, homil. 32 in *Matth.*, et nobis omnibus accommodans, ait: « Qui ad fidei agonem venimus, luctamur contra malignos spiritus sumimus; nihil autem maligni spiritus proprium in hoc mundo possident. Nudi ergo cum nudis luctari debemus. » Hanc igitur potissimum ob causam Jobus tanquam athleta generosissimus ex lege gymnica vestem conscidisse putandus est, ut nudus cum demone nudo manus conserere et dimicaret. In quem finem quoque *tonso capite* in arenam descendisse memoratur; id quod antiquis similiter praelium inilitaris usitatum fuisse historicarum monumenta testantur. Unde Plutarchus narrat Magnam Alexandrum, priusquam praelium committeret, praecipisse militibus suis ut caput et barbam raderent, ne vel capillus quidem ipsis superesset, quo ab hoste in pugna prehendi aut teneri ullo modo possent. Hae insuper capitis tonsione, ut ibidem optime observat Origenes, non obscure Jobus insinuat se paratum non ad fortunae duntaxat, quae jam perdidit, bona dimittenda, sed ad corpus quoque ipsum Deo immolandum, et ad caput suum quibuscumque periculis pro ejusdem gloria fortiter obijciendum. Pulchra id similitudine seu metaphora Origenes illustrat his verbis: « Cum comam capitis totondisset, eam adversariis projecit: Ecce, inquit, tollite et hanc. Arbor sum fructifera, omnia a me superflua projicio, ut illibatus perfectum fructum offeram. Vitis sum bene macerata; abscondo a me universa supervacanea, ut incongruis omnibus dicar purgatus, ac justitiae program perfectum fructum. » Et ut ipsum ob priores plagas nequaquam animo conscidisse aut praemorerere contabuisse, sed ad majores potius excipiendas promptum existitisse, et praeter luctu spiritus quodammodo exsultasse ostenderet, « totondit, inquit, comam capitis non ut lugens, sed ut luctum deponens atque projiciens, omniaque luctu per tolerantiam superior existens; sicut Joseph, cum de carcere a Pharaone educeretur. » Ubi singulare Jobi tolerantiam expendi; nam non minus letus ab antiqua gloria et pristino splendore ad novas penas et erumnas inauditas ferebatur, quam qui a carcere ad palatium educuntur; quemadmodum enim hi tondentur in signum laetitiae quod in libertatem asserantur, ita ille tondebatur, ut proderet animum gentilem, quo se majoribus pro Deo penis libenter offerebat tolerantis.

Verum haec omnia secundum superiorem hominis portionem esse dicta intellige, qua nimirum purus, cui nihil praeter Deum sapit, animus sese perfectissime divinae voluntati ac dispositioni in omnibus pari promptitudinē, si non majori, in diversis aequae ac prosperae accommodat cum liquidissimo spiritualis sensu voluptatis, quae in summa etiam exterioris inferiorisque hominis

afflictione quasi per antiperistatim intendi vehementius et augeri in immensum solet, dum anima pia omni prorsus humano ac temporali solatio destituta, totam quantum se in Deum sincerissime transfundit, et praeter eum solum ejusque voluntatem nil penitus desiderare se intelligit; unde tantum in ea spiritali gaudio resultat, ut nesciam si post beatificum majus aliquid in terris dari possit.

Cum hoc tamen simul optime consistit, ut infima pars hominis, quae sensu potissimum ducitur, ea quae sibi propria sunt et sentiatur et gerat, nec non externis quoque signis, v. gr. singultibus, dolore sum tristitiamque, honeste tamen ac moderate, prodant, prout ipsemet Christus quoque Dominus noster in horto ac passione, et subinde etiam alias in vita similes affectus prodidisse cognoscitur. Et sic ea quae pro superiori parte animi prompti et expediti aut etiam gaudentis signa interpretari sumus, quam optime simul secundum inferiorem hominis portionem sumi possunt pro indicis animi in summo more atque extremis angustiis constituti. Quare in hoc sensu, quod Job vestimenta scidit, quod caput totonderit, et in terram pronus corruerit, significatio erant maximi doloris, quo secundum infimam hominis partem urgebatur. Nam in dolore vestimenta quaedam seindem consuevisse tant sacra quam profana monumenta testantur; sic nimirum Jacob vestimenta sua scidisse scribitur, quando Josephum filium suum dilectissimum a bestia devoratum audiebat: « Scissis vestibus indutus est cilicio, lugens filium suum multo tempore, » *Genes. xxxvii, 34*. Similiter in libro Regum narratur David in funere Saulis praecipisse viris omnibus qui cum eo exequiis intererant, ut in signum doloris ipsum scissis vestimentis plangerent: « Et apprehendens David vestimenta sua scidit, omnesque viri qui erant cum eo, et planxerunt, et flevērunt. » *II Regum. i, 11*; idem quoque alibi in morte Abner praecipit his verbis: « Scindite vestimenta vestra, et accingimini saccis, et plangite ante exequias Abner. » *II Regum, 31*. Quod et fecerunt Ezechiae legati, lib. IV *Regum*, cap. i, 13, et ipsemet Ezechias, cap. xix, cum audissent quam impie adversus Deum Assyrii loquerentur, et quam ingens Hierosolymae excidium immineret. Id ipsum inter externos, re a Mardonio infeliciter gesta, Lacedaemonios fecisse tradit Herodotus, lib. I. Ex qua consuetudine apud Virgilium quoque, lib. XII *Aeneidos*:

Il scissa veste Latinae
Conjugis attonitus fatūs urbisque ruinae.

Similem quoque ob causam olim capillos barbamque fondere solitos acceptissimos eos qui rebus prosperis ac letis comam alere consueverant. Quamobrem istiusmodi externa doloris indicia, quae Jobus in tanta liberorum suorum strage atque bonorum omnium direptione secundum ex-

Quid
liter
terall-
ter?

Job
habeo
paterni
asorum

teriores hominem ediderat, neque erumnarum acerbitas, neque animi calamitatibus fatigati potentia, sed mos, ut jam ostendimus, multis seculis inveteratus expressit. Neque vero perfecta virtus hoc a nobis postulat, ut in calamitatibus aut erumnis haudquaquam doleamus, quemadmodum Zeno et Stoici opinabantur, sed ut nihil inhonesti, nihil indecori nihilque effeminati dolore compulsi admitteremus. Tantum autem abest, ut praedicta doloris indicia contra virtutem aut honestatem militarent, quin potius certissimum vere paterni atque humanissimi affectus exsisterint argumentum, quae si omisisset, in omnium plane gentium reprehensionem jure merito incurrisset. Atque hoc modo utraque de praedictis signis sententia inter se quam optime conciliatur, si prima secundum superiorem, altera vero secundum inferiorem hominis portionem exponatur. Tametsi enim animo prosums heroicis et invictio secundum spiritum in tantas se erumnas incidisse plurimum gauderet, et majoribus se pro Deo periculis et difficultatibus lubens volensque offerret, secundum infamam nihilominus partem hominis, quae sensu afficitur, et dolore maximum percipiebat, et ingentia mœroris signa praese ferebat, decencia tamen, et in istiusmodi calamitatibus viris etiam fortissimis usitata, qualia tunc erant, elocostuo surgere, vestimenta scindere, capillos radere. Job igitur, tot facerum accepto nuntio, scilicet vestimenta sua, quo crudi filiorum funeris, iusta prout poterat, solvat et acerbi doloris signa edat. In quo illustrior Jobi pietas et aspectabilis virtus mirifice eluxit, uti pulchre in *Catena* Chrysostomus declarat: « Quod vestem disciderit, tamquamque totonderit, haud mireris; pater enim erat, ac pater liberorum amans; naturae condolenscens sensus ostendendus erat, naturae philosophia minime occultanda. Nisi enim illud fecisset, suspicatus forsitan quispiam esset ejus philosophiam a communi sensu humanitatis abhorre. » Nempe in filiorum strage peracerbum doloris sensum vestium scissione Jobus publicat, ut dum moestum angorem ostendit, arcana virtutis philosophiam minime occultaret. A communi sensu humanitatis non abhorret, ut etiam animi tranquillitatem obvellet, et dum doloris sensum acerbitas ostendit, animi immobilitatem tectius dissimulat. Ideo enim gravissimum angoris documenta foris exhibet, ne humano fastigio sublimior appareret. Quid porro ?

COMBUENS IN TERRAM ADORAVIT. — Gestus isto corporis in terram corruentis, partim lugentis, partim adorantis esse cognoscitur, quemadmodum et ipsa rei natura docere, et receptus jam inde a primis temporibus omnium fere nationum usus approbare videtur. Angor enim et afflicti pavideque cordis jactatio non modo ipsius animi, sed corporis quoque vires solet dejicere, sic ut falsicet et sua sponte collabatur. Quamobrem hi, quos ingens aliqua calamitas oppressi, ad sum-

mi mœroris ac doloris significacionem humi procurrere, et pulvere ac cinere semetipsos aspergere consueverunt. Orantes vero istiusmodi corporis in terram abjectionem adhibent, ad testandum singularem animi reverentiam erga summum Numinis majestatem, quam venerantur; hanc in caelestibus quoque reperiri sacrae litterae prodiderant, et expressit eleganter Petrus Chrysologus, *serm. 5*, dicens: « Pavent angeli, potestates metuant, in faciem pronunt cœli seniores. » Ubi in faciem procurrere idem est quod prono capite vehementer incurvari, aut sterni solo. Quae species orantium professionem continet indignitatis suae in conspectu magni Dei, estque evidens summa venerationis et profundae animi demissionis argumentum. Cum igitur Job et maxima, si quis unquam calamitate premeretur, et caeteris vel ipsius Dei testimonio in terra hominibus pietate praestaret, utramque simul ob causam, scilicet ad rationabilem in tot adversitatibus eumque moderatum luctum suum indicandum, et ad Numinis benignissimi in tanta rerum suarum vastitate, ac pene dixerim desperatione, opem opportune implorandam, in terram corruisse potantus est, praesertim quod istiusmodi orandi situs in afflicta potissimum fortuna, et, ut Tertullianus, lib. III *Contra Marcionem*, cap. xviii, loquitur, « in rebus atonitis, » quales tunc Jobi erant, adhiberi plerumque solet, ut idem ait, « facie humi volutante, » nimirum ad misericordissimum Dei in tanta necessitate auxilium facilius exorandum et impetrandum. Id enim nimium quantum ad commovendam miserationem valere sancti omnes arbitrantur. Unde Justinus Martyr in *Dialogo contra Tryphonem*, non veretur dicere, *τὸν Θεὸν πατέρα τῆ ἐν πρῶτῳ κατακλίσει καὶ ἐν γόῳ, id est: Deum demulceri oratione qua submisso in terram vultu et flexis humi genibus funditur.* Haec autem orandi specie Jobus Christi quoque Domini ac Servatoris nostri, quemadmodum aliis pluribus in rebus, typum expressisse videtur, quando nimirum postrema vitae suae nocte in aestu illo animi immenso et tristitiae magnitudine, quae pene obruebatur, caelestem Patrem oraturus « procidit in faciem suam, » sicut Evangelista testatur, *Math. xxvi, 39*.

Porro haecce Jobi in terram prolapsionem ingeniose Sanctus noster, Origenes secutus, ad agonisticam artem et industriae retulit, qua Jobus singulari cum Diabolo certamen initurus, ante omnia locum sibi maxime opportunum, et ad pugnam eum tali hoste capessendam aptissimum tutissimumque delegit. Talis autem locus terra est, quippe homini in ea nato et ab humo sic nuncupato, maxime proprius; ad illam ergo se contulit, in illam se demisit, tanquam sapiens luctator optime intelligens sese istiusmodi antagonista resistere non posse, si locum suum desereret et non mordicus teneret. Quapropter ut locum suum plenius apprehenderet et securius retineret, pronus in terram corruit, unde omnes

Preca-
tissima
Jobi de
Diabolo
Victoria.

Job in
terram
corruens
non est
præter
adversus
Diabolo
lucum ut
rideret
per
terram

Diaboli sagittas tam feliciter eussit atque vires infregit. Prudenter igitur se prostravit, sed tantine obmutuit, nec pre dolore siluit; quin potius statim ad open Numinis implorandam se convertit, et Deum adoravit. Quid ab haec Diabolus hostem suum jam tum prostratum videns? Origenes id optime exponit dicens: « Quem cum prostratum cerneret Diabolus, gavisus est; cum autem orantem atque adorantem audivit, obstupuit, atque expavit. » Dum sub verbere tacebat et humi sterneretur, gaudebat hostis, de silentio victoriam ominatus; at ubi orantem et Deum invocantem excepit, illico expavit. « Prostratus, pergit ibidem Origenes, oravit Dominum Job; prostratus dejecit Diabolum, altum humiliavit, exaltatum supplantavit, confudit fortem, deformavit elatum. Super haec autem omnia formam ostendit ejus quo de celo venit, qui ut granum tritici in terram cadens Diabolum dejecit, et fortem alligavit. » In spiritali enim pugna vincit qui sic sternitur, et qui premitur coronatur. Quare hic Jobi in terram lapsus haudquaquam fuit fracti animi signum, sed peritissimi luctatoris artificium, et victoriam relaturi atque coronam accepturi indicium. Prostravit enim se, ut tolerantiae corona tanquam victor a Deo donaretur. Huc spectavit Origenes, lib. I, dum ait: « Imperatores, qui victores exsisterent, non stantes, sed deorsum adorantes coronam accipiunt. Sic Job in prima tentatione ad orationem se prostravit, ut perfectas tolerantiae suae a Deo acciperet coronas. » Sic ille. Nobilis profecto corona, quam adversitas necit, et qua vir patiens redimitur. Adversitatibus premeris? petis coronam? Omnia æquo animo sustine, Jobi exemplo coronaberis, adversitas ipsa verletur in coronam. Nam, ut S. Ambrosius, lib. II *De Abraham*, cap. iv, eleganter ait, « afflictiones viro forti coronae sunt, invalido infirmitates sunt. » Quo spectat etiam illa S. Nili in *Parentesi* monitio, *Καταπίε τὰς θλίψεις, ἐν ἀδράτῃ γὰρ τῶν ἀθλήσεων ἐν στήθεσσι: Perfer afflictiones; nam in certantibus coronae sunt.*

Ceterum, quia nunquam virtus ulla coronatur nisi per suffragium orationis, sapienter omnino Job, ut illustrem tolerantiae coronam sibi compararet, statim sub initium certaminis « corruens in terram adoravit, » nobis relinquens exemplum, ut vestigiis ejus insistamus, atque orationis suffragio virtutum omnium coronam impetremus. Quinimo si hanc Jobi adorationem exactius nonnihil expendimus, vel illam ipsam haud vulgarem de Diabolo victoriam retulisse cœperimus, siquidem calumniator ille jactaverat esse calamitatibus Jobum adacturum, ut Deo malediceret, et nefandum blasphemiae crimen incurreret. Quod tantum abfuit ut efficeret, quin potius et diverso ipsum ad Numen pie venerandum excitavit. Quae victoria profecto minime parva censeri debet, cum tam Deo quam Jobo gloriam longe maximam pepererit: Deo quidem, quoniam ejus de Jobi pietate iudicium, quod demon

infirmare conabatur, minime falsum aut vanum, sed verum ac ratum, et Jobi cum Deo amicitiam nequaquam fictam aut mercenariam, sed sinceram et maxime gratitatem fuisse comprobavit; Jobum vero gloriosissimum reddidit, dum virtutes ejus praestantissimas toto terrarum orbe conspicias et sole ipso clariore apparere fecit. Nobis porro in hac victoria preclarissimum cum hoste callidissimo pugnandi exemplum est propositum, quo docemur, quoniam pacto in adversitatibus et rebus jam profligatis cum Deo agere debeamus, et quam maxime tunc ipsum nobis demereri possimus, si videlicet, quando adversa nobis ingerunt, haud iniquo et aegro illa animo feramus, neque inhoneste de Deo conqueramur, sed eum tunc vel maxime revereamur sinceraeque mente adoremus. Haec enim ratio fiet, ut in omni adversitate praesens Dei auxilium ac presidium, atque in afflictione maximum semper solatium simus experturi, quemadmodum Jobus luctenter satis expertus fuit; cujus propter adorationem non modo Deus calamitates abstulit, sed duplo etiam pluribus eum bonis postmodum cumulavit, ut in decursu historiae patebit. Nunc ejus in rebus asperis philosophiam expendamus.

21. ET DIXIT: NUDUS EGRESSUS SUM DE UTERO MATRIS MEAE, ET NUDUS REVERTAR ILLOC. — Sed nunquid potest homo « in ventrem matris suae iterato introire, » quemadmodum rogabat Jesum Nicodemus, *Joan. iii, 43* Cur ergo Job ait se nudum illic, scilicet in ventrem matris reversurum? Diversi diversimode locum hunc torquent et exponunt; mihi maxime placet illorum sententia, qui terram hic per matrem intelligunt, quae communis est omnium mater, eodemque nomine ab Ecclesiastico vocatur, dum ait: « Jugum grave super filios Adam a die exitus de ventre matris eorum, usque in diem sepulturae in matrem omnium, » *Ecclesi. cap. xi, 1*. Eandem quoque Pliotus matrem nominat, lib. III *Naturalis Historiae*, cap. lxiii: « Sequitur, inquit, terra, cui uni numerum nature partium eximia propter merita cognomen indidimus matrem venerationis; nos nascentes excipit, natos alit, semelque editos sustinet semper, novissime complexa gremio tua maxime ut mater operiens, » etc. Idem etiam quod Job, dixit Ecclesiastes his verbis: « Sicut egressus est nudus de utero matris suae, sic revertetur, et nihil auferet secum de labore suo, » *Ecclesi. v, 14*; et S. Paulus ad *Timotheum*: « Nihil intulimus in hunc mundum, haud dubium, quod nec auferre quid possumus, » *1 Timoth. vi, 7*. Nazianzenus quoque in disticho carmine de hominis externali vilitate loquens ait: *ἀπὸ τῆς κοίτης ἐκίθη, ἐν τῷ σπλάχνῳ ἐγενήθη ἐν τῷ σπλάχνῳ ἐγενήθη ἐν τῷ σπλάχνῳ, matrem pro tumulo habens.* Unde fere convenit jam inter Commentatores « illic » intelligendum esse

Verb. 21.
Vox illae
intelligenda
de
seculare.

In adversis sicut et in prosperis Deum Job propter oculos habet unde non aliquid accipit consolationem.

est timendum. » Id ipsum, cap. xxx, adhuc amplius illustrans ait: « Si quis pecuniam redditam solvissse se molestus ferat, eam præsertim ejus usum gratulum receperat, nonne injustus vir habebit? Cogita jucundissimum esse quod habuisti, humanum quod perdidisti. » Quae ratio ad animum in rebus adversis componendum et tranquillandum, atque ad bonorum temporalium jacturam levius ferendam, momentum sane maximum habere debet, ex qua istiusmodi argumentum per modum dilemmatis formari potest: nam vel intelligimus quaslibet opes ac rerum externarum facultates gratuito liberalique Dei munere nobis tributas esse, vel non. Si hoc, stultissimi et impii, sin illud, jam ingrati erimus, si illas ægro animo dimiserimus, quando Dei voluntate nobis subtractæ fuerint. Cum ergo quilibet vir pius Deum pro patre colere ac venerari debeat, certeque credere nihil absque Numinis providentia in orbe geri, quæ cura plusquam paterna ipsum complectatur, hoc quoque sibi persuadere necesse est, quæcumque unquam patitur calamitates, haudquaquam a Deo tanquam inimico ipsum ledere volente, sed tanquam benevolo patre filii sui commodis studente illatas esse. Quæ consideratio in adversa fortuna rebusque profligatis viro probo jure maximam adferre debet consolationem, quam D. Paulus Hebræis in tribulatione constitutis opportune in memoriam revocat ita scribens, *Hebr. xii, 5*: « Obliti estis consolationis, quæ vobis tanquam filiis loquitur dicens: Fili mi, noli negligere disciplinam Domini, neque fatigeris dum ab eo argueris. Quem enim diligit Dominus castigat; flagellat autem omnem filium quem recipit. » Ubi obiter notandum ab Apostolo flagellationem et castigationem vocari consolationem, juxta illud Psalmistæ: « Virga tua et baculus tuus ipsa me consolata sunt. » Quæ sane consolatō quantumvis solidissima sit et maxima, nihil tamen aut certarum in ærumnis levat eos qui non sunt præstanti quadam virtute præditi, adeo scilicet magnam stuporem non solum vitia flagitiarum, verum etiam non bene sedatæ perturbations mentibus afferunt. Quod cum Satan minime ignoraret, nihil æque satagebat, quam ut Jobo persuaderet calamitates istas, quas patiebatur, non tam a Deo quam a creaturis illatas esse ac promanasse. Quamobrem multiplex ille nuntius, qui Jobo clades suas denuntiabat, vix unquam eas Deo, sed vel Sæbæis, vel Chaldæis, vel turbinis vehementi tribuebat, ut sic virum sanctum ad impatientiam provocaret, atque in animi perturbationem impelleret. Nam qui ad Deum calamitates suas minime refert, neque ut ab ejus paterna manu profectas mansuete suscipit, facile ad impatientiam aut indignationem stimulat. Verum vir sanctissimus, longe aliter de Dei providentia philosophatus, divine beneplacito voluntatis omnem laborum ac dolorum suorum acerbissimam

mitigabat et leniebat, auream illam proferens sententiam: « Dominus dedit, Dominus abstulit, » etc. Scilicet non tortorem, sed judicem, non executorem, sed auctorem poenarum suarum attendebat, uti eleganter D. Chrysostomus, hom. 3. in 1 *Epist. ad Thessalonicenses*, annotavit. Hinc acerbitas cruciatum illi a Diabolo inflicta in Deum tanquam auctorem primum et finem ultimum relata sanctissimo viro dulcescebat. Pari modo Joseph a fratribus quondam venditus, et in Ægyptum abductus, venditionem suam et exilium haudquaquam odio fraterno, sed divinæ voluntatis beneplacito adscribebat: « Noa vestro, inquit, consilio, sed Dei, voluntate huc missus sum, » *Genes. xlv, 8*. Quia igitur Deum exili sui auctorem venerabat, nec in fratres odio laborabat, neque servituti molestias sentiebat. Similiter Heli quando pene illius intendebantur cum Deo minime exposulavit, sed potius humiliter concordavit, dicens 1 *Reg. i, 18*: « Dominus est: quod bonum est in oculis suis faciat; » in quo virtus ejus haud mediocriter enitit. Facile enim est coronanti Deo consentire, flagellanti difficilimum, nisi quis sibi ipsi jam perfecte mortuus soli Deo cum sanctis vivat, ejusque voluntati in omnibus se accommodet, quinimo Dei voluntatem pro sua habeat. Ita nimirum fecit Job quando hæc verba pronuntiavit: « Dominus dedit, Dominus abstulit: sicut Domino placuit, ita factum est. » Quam sententiam plane auream ita pulchre dilatat Origenes: « Quando voluit, inquit, dedit ut bonus; et quando voluit, idemdem ut habens potestatem abstulit. Dominus dedit, et Dominus abstulit. Dedit sua, et iterum abstulit sua; ego nihil amisi, nullum passus sum detrimentum. Merito postquam usus sum, reddidi mutanti mihi ea, gratias agens. Omne quod Deo plauerit, bonum et justum est. Placuit illi ut daret? bene placuit illi idemdem ut auferret? juste placuit. Quamdiu illi placuit, habuimus; quando placuit ei, non habemus. Quando habuimus, non propria nostra habuimus, sed Domini; et cum perderemus omnia, non propria perdidimus, sed abstulit quæ sua erant Domini. Sicut Domino placuit, ita factum est. Omne quod vult Dominus vita est, requies, æterna beatitudo. Vita enim in voluntate ejus, et ira in indignatione ejus, *Psalm. xxxix, 6*. Quodeternum ergo placuit Domino, sive percutere, sive mullare, sive ditare, sive pauperem facere, omnia beatitudo est incorruptibilis. Sic oportet omnes Christianos dicere, et facere, et cogitare in omnibus quæ eos circumdederint atque eis occurrerint; sive pecunias perdant, sive paupertas incumbat, dicant in his omnibus cum sinceritate: *Sicut Domino placuit, ita factum est: sicut nomen Domini benedictum in sæcula.* » Sic ille.

Saluberrima hæc Jobi philosophia, si unquam alias, nunc certe vel maxime necessaria est mendendis animorum morbis sane gravissimis, qui

Tribus precibus consideratillas animam Job extingit.

Quanto fulgore virtutem Jobi ad veritatem illustrat.

hæc calamitosis belli temporibus in tot civitatum ac provinciarum eversione ac vastitate cum maximo catholice religionis detrimento, nec non plurimarum perditione animarum perniciosissime grassantur. Tribus autem potissimum vir sanctus considerationibus afflictum tot tantisque calamitatibus animam erigebat: *Prima* erat, quod bona isthæc temporalia, quæ sibi jam sublata videbat, nequaquam homini propria et connaturalia, sed aliena potius et peregrina duceret, quemadmodum clare significavit cum dixit: « Nudus egressus sum de utero matris meæ, et nudus revertar illuc. » *Secunda*, quod illa Deus donaret et auferret; quapropter ait: « Dominus dedit, Dominus abstulit. » *Tertia*, quod in istiusmodi bonorum ablacione divinæ beneplacito voluntatis agnosceret dicens: « Sicut Domino placuit, ita factum est. » Juxta primam ergo Jobi considerationem ob istiusmodi bonorum dispendium externorum haudquaquam debet homo succumbere dolori vel tristitia condernari. Propter secundam vero ne queri constem merito potest. Ob tertiam demerite oportet etiam ut gaudeat, juxta illud S. Jacobi in *Epistola sua Canonica* monentis, cap. i, vers. 2: « Omne gaudium existimate, fratres mei, cum in tentationibus variis incididerit, scientes quod probatio fidei vestre patientiam operatur. Patientia autem opus perfectum habet, ut sitis perfecti et integri in nullo deficientes. » In nullo sane defecti Job, qui vere patientiæ forma et perfecte virtutis character fuit, cujus exemplum nobis omnibus ad imitandum proponit S. Antiochus, *homil. 117*, in adversis æque ac prosperis ad gratiarum exhortationem actionem, cum ait: « Sive quis animi juvenitute perfruit, sive tribulatione, sive nubilo tegitur justitiæ, afflictatur anxius, aut certe effunditur gaudio, debet nihilominus adhibere gratiarum actionem. Qualis non obscure fuit eximius ille Job; is enim perditis semel omnibus, domo insuper decem configurationibus fastigiosa aequa a solo, sed et filiis interim, dum geniali epulo nvitant se et indulgent, ruina oppressis, quam Domino pro his rependit gratiarum actionem? Nimirum accepto hoc nuntio dicebat: *Dominus dedit, Dominus abstulit: sicut Domino placuit, ita factum est: sicut nomen Domini benedictum.* » O quam hæc voces gratæ Deo! quam suavis earum divinis auribus concensus accidit! Vere Jobus tubæ ductilis assimilatur, quæ dum tunditur et premitur, simul etiam producit ac dilatat, ut Dei laudes clarius resonet, quemadmodum D. Augustinus in *Psalm. cxvii*, ad illa verba, « in tubis ductilibus et voce tubæ cornæ, » eleganter annotavit dicens: « Quod sibi volunt tubæ ductiles et tubæ cornæ? Ductiles tubæ ærea sunt, tundendo producentur; si tundendo, ergo vapulando. Eritis tubæ ductiles ad laudem Dei productæ, si, cum tribulamini, proficiatis. Tribulatio, tunso, profectus productio est. Tubæ ductilis erat Job, quando repente

percutus tantis damnis et orbitate filiorum, tunsiōne illa tanta tribulationis factus tubæ ductilis sonuit: *Dominus dedit, Dominus abstulit: sicut Domino placuit, ita factum est: sicut nomen Domini benedictum.* Quomodo sonuit? quam suavem sonum dedit ista ductilis tuba? » Sed quam hæc gratiarum actio grata Deo, tam terribilis et ingrata Diabolo fuit! Potuit quidem Satan de Jobi virtute dubitare, potuit ejus servituti obsequium extenuare, dicens: « Numquid Job frustra timet Deum? » quando in prosperitate gratias agebat; sed ubi audivit tot calamitatis pressum dixisse: « Sit nomen Domini benedictum, » non est ausus Jobi virtutem ac probitatem imminuere, aut in dubium tanquam minime firmam veracem vocare, quemadmodum pulchre D. Chrysostomus sermone *De Job et Abraham* observavit, dicens: « Adversa fert, et gratias agit; magnitudo per quam magnæ mentis in tribuitus apparet. Vides quod si in prosperitate gratias ageris, syncopata Diaboli factum tunum extenuat et dicit: *Numquid Job frustra colit Deum?* » Gratias igitur Deo etiam in adversis age, ne quiddam elidere a bono opere malignus invidiosus hostis possit. Gratiarum actio in prosperitatibus autumno nata cito flaccescit, neque diu vernat; viget et solida est, quæ in calamitatis hieme nascitur; et hæc grata simul et sapidissima palato Deo; legitima est quæ flagellanti exhibetur, fucata, quæ blandienti tantum, sicut recte S. Antiochus *homil. 117* docet, his verbis nos admonens: « Sive ipsi consolamur, sive afflictati nos quepiam apostolice et quocumque in statu consistimus, juxta apostolicam sententiam gratiarum actionem Deo exhibeamus. » Et nonnullis interjectis: « Hoc, inquit, insigni argumento interroscitis, qui nihil fucate gratas est, dum inter medias deprehensus calamitates toto pectore gratias agit Domino: contra cognoscibile indicium viri male grati, si dum angitur quapiam tribulatione, tun sit querulus, si murmure interestreat, si disereciatur ob hoc misere, si tueatur causam suam, et exouse innocentiam, et si qua his similia. » Sic ille. Nec dissimilia docet Chrysostomus in cap. iii *ad Coloss.*, *homil. 8*, sic scribens: « Gratias itaque agimus, inquit, in omnibus, quod quidquid fiat: hoc enim est gratum esse; tenim rebus prosperis hoc facere nihil magni fuerit; nam ipsa rerum natura eo impellit. Quando vero in extremis existentes gratias agimus, tunc præclarum est. Quando enim cæteri maledicant et fastidiunt, nos gratias agimus. Vide quanta sit philosophia. Primum, Deum lætificas; alterum, Diabolum pudefacis; tertium, et quod male factum est nihil esse facis; nam et tu simul gratias agis, et Deus dolorem amputat, et Diabolum abscedit. Non potest etiam fieri ut afflictionibus sentiat homo ille qui in afflictionibus gratias agit. Nihil hæc lingua sanctius, quæ in adversis Deo gratias agit, » etc. Unde Joannes Avila formandis moribus magister

optimus: «In ærumis et doloribus, aiebat, plus valet unum Deo gratias, quam sex millia in rebus prosperis et bona valetudine. » Nam Deo gratias agere cum omnia fluant ad votum, vix illius est artificij: at vero cum variis ærumis obruimur nihilominus vult pro beneficiis Deo se gratum sistere, hoc raro artus, hoc magis est animi, hoc genuini est filii Dei. Ut igitur le legitimum Dei filium probes, flagellis cæsus, et calamitatibus pressus, gratias age exemplo Jobi, qui tanquam singulare Dei munus ac beneficium quancumque adversitatem et afflictionem obvis resignate voluntatis ulnis et dilatato gratitudinis sinu promptus excipiebat, ne verbulum quidem ullum querulosum emittens. Quamobrem magnificent hoc et prorsus singulari a Deo meruit encomium, perfectissimæ virtutis eximique sanctitatis certissimum argumentum.

Vers. 22. IN OMNIBUS HIS NON PECCAVIT JOB LABIIS SUIS. — In Hebræo latius patet hæc oratio, ubi absolute absque ulla restrictione dicitur **אִין כָּל־מַעֲלָוֹתָיו לֹא פָּתָח פִּי**, id est: *In omnibus his non peccavit Job.* Nec apponuntur ista verba quæ Vulgatus transtulit, *labiis suis*, quæ nec in Græco textu ponuntur, qui sic habet: *Ἐν τοῖς πάνσι τοῖς ἀποβλήσαν ἀντὶ ἐδδὲν ἡμαρτίαις τοῖς ἑσπέραις τοῦ Κεῖφου: In omnibus his quæ acciderunt ei, nihil peccavit Job coram Domino.* Juxta quam translationem omnes fere Patres Græci Jobum ab omni penitus etiam cogitationum peccato liberum fuisse asserunt. Vulgatus tamen interpres, ejus canonica est auctoritas, haud temere verba illa, *labiis suis*, addidisse putandus est; sed vel correctiorem (quod Sanctius noster autumat) codicem habuisse, in quo ista verba in Hebræo etiam exprimebantur; aut certe maturo consilio, et Sancti Spiritus instinctu, explicationis gratia eadem adjunctisse aut transsumpsisse ex capitis secundi versu decimo, ubi disertè dicitur Jobus non peccasse labiis suis, ut nimirum apertius declararet demonem frustra et irritò conatu Jobum ad blasphemandum impellere voluisse, cum ne verbulum quidem inordinatum ab eo elicere poterit. Haudquaquam itaque Vulgata lectio Hebræo textui, quem nunc habemus, aut Græcæ Septuaginta translationi ullo modo contradicit aut repugnat; sed paulo tantum clarior significat, longe aliter Satane quam cogitaverat accidisse, dum pro maledictione, quam avidis auribus expectabat, et tanto tentationum apparatu extorquere satagebat, non nisi benedictionem et gratiarum actionem ex ore Jobi expressit. Quare ista verba, *labiis suis*, non ad virtutem Jobi restringendam, aut limitandam, quin potius ad eandem explanandam, et quodammodo amplificandam adjecta videntur, q. d. « In his omnibus non peccavit Job, ne quidem labiis suis. » Hoc autem quante virtutis sit vel ex eo patet, quod linguam nullus hominum domare possit, ut frater Domini Jacobus asseruit. Quæ quidem Apostoli momentis magna, ut decet, et gravissi-

Quomodo
da hæc
digna-
re la-
bis non
peccare.

ma auctoritas est. Ut tamen siluisset, vel ipsa Quam certe experientia quotidiana satis intelligeremus, nihil esse facilius quam ut lingua extra viam et officij limites egrediator, et in præcipitium noxam ruat. Quamobrem acute D. Augustinus in *Psalm. xxxvii* observavit non frustra « quod a Theophrasto videtur mutatus, cujus illa verba leguntur apud Stobæum, *serm. 37: ὅς ἐν ἑσπέραις ἰσχυρὸν ἔχει, quasi in udo est lingua; quo item sensu a Nysseno, homil. 1 in Ecclesiasten: ὅτι ἐν γλώσσῃ καὶ ὑπερβολῇ, lingua humidata et versatilis nuncupatur.* Quæ omnia prope incredibilem labendi facilitatem significat, quemadmodum qui in humido lubricoque loco est titubante ac fallente vestigio ruit facile, et opinione citius prolabitur. Id quod S. Basilii prudenter animadvertens, homil. in *Psal. xxxiii*, lingue peccatum « omnium maxime obvium et multimodum » nominavit. Et Agapetus Diaconus in sua ad Justinianum imperatorem *Institutione*, linguam « lubricum instrumentum » appellat. Quare cum tam facilis ac periculosus sit lingue lapsus, jure merito prudentes omnes maximam illi cautelam et fidelem custodiam adhibendam esse censuerunt, quam regius Propheta, infirmitatis ex hac parte suæ conscius, a Deo sibi poni postulabat dicens, *Psalm. cxl: a* Pone, Domine, custodiam ori meo et ostium circumstantie labiis meis. » Quem locum D. Gregorius, lib. *Vii Moralium*, cap. ult., et III part. *Cura pastoralis*, admonit. 43, de servanda in loquendo ac silendo prudentia intelligit, rationemque hujus similitudinis assignans, ait: « Quia nimirum ostium et aperitur et clauditur; quia ergo inquit ut sibi non obstatulum, sed ostium petit, aperte docuit quod et per disciplinam relinere lingua debeat, et ex necessitate laxari, quatenus os discretionem et congruo tempore vox aperiat, et rursus congruo taciturnitas claudat. » Eodem fere sensu S. Chrysostomus in suo ad prædicium psalmum *Commentario* locum istum exponit, addens clavem hujus ostii esse ipsam rationem: « Os ergo, inquit, nostrum perpetuo custodiamus, rationem ei tanquam clavem adhibentes. » Pulchre autem a Propheta ostium *circumstantie* seu *circumstantie* dicitur, quod nimirum prudentia in loquendo maxime necessaria sit, quæ circumstantiarum, præsertim loci, temporis ac personarum exactam habeat rationem, ut jure merito ostium circumstantie dici possit, quod a discretionem pro rerum exigentia modo claudatur, modo aperitur. Neque satis fuit regio vati labiis suis ostium pervisse, nisi etiam ori custodiam postularet, hoc est, ut Septuaginta loquuntur, *ἐπιβλέψῃς, cohorte præsidiarum, excubias militares, fidos satellites ad os tendunt ac muniendum, ne quod ex eo verbulum erumpat, quo lex divina et communis hominum societas violeto. Acute autem loco citato D. Chrysostomus animadvertit, haud absque mysterio a Davide et ostii et custodie fieri men-*

tionem; sed ut intelligamus ostium istiusmodi neque semper apertum, neque semper clausum esse oportere; sed interdum quidem claudendum, interdum vero aperendum esse, juxta illud *Ecclesiastiæ* cap. iii, vers. 7: *Tempus tacendi, et tempus loquendi: a* Si enim, inquit, oporteret ora perpetuo patere, non factæ essent porte; si autem perpetuo clausa esse, non esset opus custodia. » Majorem adhuc in loquendo cautelam adhibendam esse censet auctor *Ecclesiastiæ* xxvii, 29, ita monens: « Verbis tuis facito stateram. » Vult nimirum nos tanta diligentia ut in loquendo et ea prudentiæ animadversione, ut verba omnia veluti aurificis statera ponderanda et examinanda videantur. Quem locum more suo docte graviterque illustrans D. Ambrosius: « Proferant, inquit, sermones ad mensuram libra examinatos justitiæ, ut sit gravitas in sensu, in sermone pondus, in verbis modus. » Similiter D. Chrysostomus in *Psal. cxi*, eundem locum exponens, stateram et lancem lingue faciendam docet, ut non solum verba quæ oportet efferantur, verum etiam illa ipsa qua par est cautio veluti ponderantes expendamus: « Si enim, inquit, hoc facimus in auro, multo magis faciendum est in verbis, ut nihil desti, nihil redundet. » Vult nimirum auri oris doctor ut verba non statera loquacium dolosa et distorta, sed veluti aurificis trutina expendantur, quo modestia prudentiæque honeste mentis aurea et pretiosa efficiat, et raritas commendat: quasi vir sapiens, cujus os atque lingua hominum commendationem mereatur, pro sermone unioes et gemmas fundat. Et sane si rem ipsam consideremus, non mediocrius est hominis laus, quin potius longe maxima, loqui verbum in tempore suo; adeo ut Salomon, sapientissimus rerum æstimator, non vereatur verba opportune prolata rebus quibusque pretiosissimis comparare dicens, *Proverb. xvi, 11: a* Mala aurea in lectis argenteis qui loquuntur verbum in tempore suo; » ubi per mala aurea intelligi debent globuli auri perinsignes, quales in monilibus pretiosis poni consueverunt; quæ Septuaginta vertunt: *Malam auream in monili sardis sic dicere verbum*, quod Vulgatus vertit, *in lectis argenteis*; Symmachus et Theodotus transtulerunt, *in conspectu argenti, subaudi thetis, aut figuris, vel quid simile; alii vertunt, in calicis vasis argenteis, vel in calvaris argenteis.* Quocircolumque vero sumamus, hoc satis constat Salomonem veluti in emblemate incredibilem quampiam pulchritudinem nostris oculis subjicere voluisse, ut quantum verba opportuno tempore prolata dætori ac venustatis habeant intelligamus. Porro istiusmodi in sermonibus apte moderandis prudentia res adeo rara est, ut omnino vere idem Salomon pronuntiaverit hanc paremiam, *Proverb. xvii, 27: a* Pretiosus spiritus vir eruditus, » ubi pretiosus idem est quod rarus; spiritus autem pro sermone sumitur qui spiritu fit, quem spiramus, quemadmodum

apud Paulum, *I Cor. xiv, 15*, orare spiritu idem est quod sermone uti ad orandum. Significat nimirum virum eruditum ac divina sapientia præditum esse pretiosus spiritus, sermone videlicet rari et considerati, et quod inde sequitur, vere pretiosi et electi, plurimique æstimandi. Hinc S. Jacobus pretiosam illam lingue continentiam proprium esse vult iudicium viri perfecte sapientis, qui jam ad summum virtutis apicem conscenderit, dicens, cap. iii, 2: « Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir, » ex quo manifeste colligitur quante perfectionis necesse sit fuisse Jobum, qui vel ipsiusmodi Dei testimonio labiis suis non peccavit.

NEQUE STULTUM QUI CONTRA DEUM LOCUTUS EST. — Quo sensu In Hebræo est, *non dedit insulsum Deo*; quod Septuaginta reddunt; *et non dedit insipientiam Deo*; Olympiodorus, *non incusavit Deum*; Symmachus, *neque insipienter se gessit erga Deum*, id est, nequam de Deo conquestus est, quod tantas sine ulla sua culpa calamitatis pateretur; neque divine quidquam providentiæ detrahit, quasi minus sapienter aut juste res humanas gubernaret a' que disponeret, sinendo probos opprimi et fletu perversos; quæ fere communis miserorum esse querela solet vel providentiam atque æquitatem incusantium, quemadmodum etiam rei alii cujus criminis condemnati, aut a iudice multa sententiam veluti minus justam et æquæ plerumque suggillare consueverunt. Atque 'æc sensu S. Chrysostomus, id quod Hebræus *stultus* sapientiam retulit, ipse refert ad justitiam, significans Jobum nullius injustitiæ clamantium Deo impigisse. Origenes vero hoc refert ad justitiam significans Jobum nullius injustitiæ clamantium Deo impigisse. Origenes vero hoc refert ad præcedens Jobi elogium sui encomium quod Deus ei dederat, et reipsa Jobus sui in adversis constantia verum esse comprobaret, talem se præstantem qualem Deus eum prædicaverat, adeo ut Deus nullius insipientie levitatisque aut mendacii, quod contendeat demon, argui ullo modo posset: « Ea, inquit, quæ Deus ad diabolum locutus est, testimonium perhibendo Job, non fecit infirmi succumbendo; sed fidelia illa atque firma fecit cum gratiarum actione suffere cuncta sibi accidentia. Merito ergo dicit: *Non dedit insipientiam Deo.* Non extiterunt testimonia Dei de illo infirma, neque mendacia per illum, sed fidelia, firma, vera. Non necesse habuit Deus confundi de illis, per quæ velut fideli testimonium perhibuit illi. Ostendit enim, sicut Deus dixerat, quod non propter pecuniam illum colebat. » Ita Origenes.
Tantum denique interpres stultum refert ad ipsiusmodi Jobum, ex cujus parte illum consideravit, ut sit sensus ipsum nihil insulsi aut stulti somnatis in Deum effusivis, nullam plane stultam querimoniam in tot afflictionibus emisisse, nec ullam denique ingrati aut indignantis animi sanctificationem edidisse. Qui sensus Pi-

Quo sensu
Job
stulti
contra
Deum lo-
cutus est?

Loquel-
tas stul-
titi.

nede nostro tum fini proposito, tum verbis ipsis jure congruentior videtur. Siquidem stultitia maxime per linguam se prodit; quapropter Cicero, III De Oratore, loquacitatem non dubitavit appellare stultitiam; et festive Theocritus de Anaximeneis, hominis loquacis et inconsiderati, oratione, dixit illam « habere verborum quidem flumen, sed mentis guttam. » Nec minus argute Apuleius notat ita fere a natura comparatum esse, ut illi qui habent plus cordis, habeant linguam paulo minus, significans viros insipienter cordatos ac prudentes plerumque esse taciturnos ac minime verbosos, stultos vero maxime loquaces et garulos existere, ita et stultitia et loquacitas, sapientia et taciturnitas tam arcto inter se vinculo connecti videantur, ut omnis loquax stultus, et omnis tacens sapiens censeri merito possit, juxta illud parentis Salomonis: « Os stultorum pascitur imperitia. Vir autem prudens tacet. Stultus quoque quasi tacuerit, sapiens reputabitur. » Ex nulla quippe re alia tam certum de aliquis prudentia stultitiae judicium formari potest quam ex loquela.

CAPUT SECUNDUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Satanus, impetrata a Deo facultate, percussit Job ulcere pessimo. Jobo insultat etiam uxor propria; tres vero ipsius amici eum adveniens, septem diebus in terra cum eo taciti sedent.

1. Factum est autem, cum quadam die venissent filii Dei, et starent coram Domino, venisset quoque Satan inter eos, et staret in conspectu ejus, 2. ut diceret Dominus ad Satan: Unde venis? Qui respondens ait: Circuivi terram, et perambulavi eam. 3. Et dixit Dominus ad Satan: Numquid considerasti servum meum Job, quod non sit ei similis in terra, vir simplex et rectus, ac timens Deum, et recedens a malo, et adhuc retinens innocentiam? Tu autem commovisti me adversus eum, ut affligerem eum frustra. 4. Cui respondens Satan, ait: Pellem pro pelle, et cuncta quae habet homo, dabit pro anima sua: 5. alioquin mitte manum tuam, et tange os ejus et carnem, et tunc videbis quod in faciem benedicat tibi. 6. Dixit ergo Dominus ad Satan: Ecce in manu tua est, verumtamen animam illius serva. 7. Egressus igitur Satan a facie Domini, percussit Job ulcere pessimo, a planta pedis usque ad verticem ejus: 8. qui testa saniem radebat, sedens in sterquilino. 9. Dixit autem illi uxor sua: Adhuc tu permanes in simplicitate tua? Benedic Deo et morere. 10. Qui ait ad illam: Quasi una de stultis mulieribus locuta es; si bona suscepimus de manu Dei, mala quare non suscipiamus? in omnibus his non peccavit Job labiis suis. 11. Igitur audientes tres amici Job omne malum, quod accidisset ei, venerunt singuli de loco suo, Eliphaz Themanites, et Baldad Suhites, et Sophar Naamathites. Confluxerant enim, ut pariter venientes visitarent eum, et consolarentur. 12. Cumque elevassent procul oculos suos, non cognoverant eum, et exclamantes ploraverunt, scissis quoque vestibus sparserunt pulverem super caput suum in caelum. 13. Et sederunt cum eo in terra septem diebus et septem noctibus, et nemo loquebatur ei verbum: videbant enim dolorem esse vehementem.

Ver. 1.

Ver. 2.

1. FACTUM EST AUTEM, CUM QUADAM DIE VENISSET FILII DEI, ET STARENT CORAM DOMINO, VENISSET QUOQUE SATAN INTER EOS, ET STARET IN CONSPPECTU EJUS?

2. UT DICERET DOMINUS AD SATAN: UNDE VENIS?

QUI RESPONDENS AIT: CIRCUIVI TERRAM, ET PERAMBULAVI EAM. — Ili duo versiculi, capite praecedenti, versu sexto et septimo sunt expo-iti, ubi iisdem quilibet hic verbis exprimuntur; unde patet hunc fuisse secundum super Jobi negotiis angelorum conventum, cui iterum Satan interfuisse memoratur. Quantum ad rem spatium temporis inter hunc et priorem illorum conventum intercesserit, cum id ex Scripturis non constet, nil certi habere possumus. Quare haud solido nituntur fundamento, qui ex variis, quas quisque sibi pro ingenio suo fingit, congruentiis, partim ex diaboli indole maligna et nocendi studiosa, partim ex ejusdem jam primo praelio devicti confusione petitis, tempus hoc vel producunt, vel contrahunt; an item hac secunda vice, ut prius, sponte sua comparerit, ac sanctorum angelorum congregationi impudenter sese ingesserit, an vero ab iisdem dilatus, ad instar rei aut capti violentur adductus et attractus sit in judicium aut triumphum, aequo incertum arbitror, quod neutrum in sacro textu exprimitur; pie tamen Patres modo hoc, modo illud contemplantur. Istud sane in hoc negotio certum et indubitatum est, demonem, licet primo praelio victum, cum viore tamen suo pugnam denno resumere non formidasse. Ex quo intelligitur, quanta sit hujus deterrimi hostis contumacia, ut qui prostratus ac fusus, ignominioseque in fugam actus, majiori quam ante vi pugnam redintegrare non dubitet; ita quoque postmodum bis a Christo victus tertium praelium instauravit. Quam ob causam B. Macarius, hom. 27, vocat eum *nostrum, semper, multis utentem involocris*, id est versutissimum, et summa dissimulatione praeditum, qui habeat *στρυγγα και τριβη, machinamenta* callido artificio instructa, et *triplices veluti fores*, quibus effugiat et accedat; quemadmodum Fulgentius, epist. 3 ad Probam, eleganter describit his verbis:

« Tanquam diversis, inquit, machinis, sic innumeris utitur argumentis; et cum certamine manifesto cedit, ad hoc se victum demonstrat, ut vincat, ad hoc fugam simulat, ut persequendam missis post tergum sagittis occidat, » etc. Et paulo post: « Armis, quibus eliditur, surgit: et virtute, qua dejicitur, dejicit. » Nullius scilicet hominis virtute et gestientis animi fiducia a conatu furioso et impressione revocatur; imo vero tum vel maxime, ut mirmillo in retiarium, sic in hostem irruit, cum objectum videt fortem et erectum animum, quem elatus victoriae spe aggre- diatur. Vidit hoc Ennodius in *Vita S. Antonii*, et sic admonuit: « Aerius circa robustos diaboli certamen est, et majoribus copiis illos aggreditur. » Et D. Cyprianus martyr inclutus, epist. 6: « Fortiore, inquit, quemque regis aggre-

ditur; et acrior factus, hoc ipso quod victus est, superantem superare conatur. » Similia quaedam multo ante gravissimus Tertullianus prodiderat; qui, cum dixisset pervicacissimum hostem nunquam malitiae suae otium facere, subdit: « Atqui tunc maxime sevit, cum hominem plene sensit liberatum; tunc plurimum accenditur, dum exstinguitur. » Unde patet, quam male sibi consultant et imprudenter agant, qui post unam alteramque victoriam ab ipso reportatam arma deponunt, vigiliis remittunt, et noxia securitate negligentiores fiunt, cum scire debeant juratum illi in animae nostrae hostem nunquam dormitare, nunquam quiescere, neque victoria nostra frangi, sed potius irritari, crudeliorumque evadere; quod si forte bellum aliquantisper intermittat, hoc astu facit, ut nos incautos ex insidiis aggrediatur, et inopinato, cum id minime cogitamus, sui nimium securus opprimat et exstinguat.

Quod autem terram se circumie dicat, id argumentum inflammatai ejusdem ardoris ac diligentiae in alitu undique explorando, quo penetrare in animi arcem possit ad eam devastandam et funditus evertendam. Sagacissimus quippe explorator est, qui, ut divina S. Leo, serm. 7 De Nativitate, ait: « Novit cui adhibeat aestus cupiditatis, cui illecebras gulae ingerat, cui apponant incitamenta luxuriae, cui infundat virus invidiae; novit quem moerore conturbet, quem gaudio fallat, quem metu opprimat, quem admiratione seducat; omnium discit consuetudinem, ventilat curas, scrutatur affectus, et ibi causas querit nocendi, ubi quemque vidit studiosius occupari. » Neque vero existimandum est huncce diaboli circuitum minus ferocem esse quam sagacem, siquidem leoni rugienti et predam devoranti comparatur. Vox enim *devorandi*, qua S. Petrus, in hoc demonis circuito describitur, utitur, et ingens hominum periculum exprimit, et crudam Satanae cupiditatem, cujus hoc palmarium votum est omnibus hominibus vitam gratiae simul corporisque eripere, si quo modo id consequatur. Et ut vere alicubi idem orbis terrae Pontifex Leo Magnus, serm. 6 in Epiphaniae: « Quorum oblitere non potest mortis, impetiti mores. » nullam omnino nocendi ansam, quam non avidissime arripit, sibi elabi permittens. Vel *devorare* dixit, quod sceleratum illud monstrum cupiat omnes homines in malignosam et odiosam deo naturam suam transmutare, atque similimos sui « floere, quemadmodum scilicet in corporis naturam ac conditionem cibi immutari solent. Cum itaque stygus ille cerberus insatiabili plane Jobum devorandi desiderio esturaret, famem patiebatur ut canis, et circumibat terram, sitiendissimus innocentissimi cruoris, praestolans illud tempus quo salutem ejus devorare posset ac spe omni felicitatis spoliare. Hac igitur de causa cum solam de protectionem sibi obstaculo esse capneret, quominus rabiem suam Jobi sanguine

Quasi-
supra-
capit.

Perod-
tas.

Quasi-
sit dis-
toli con-
tumacia.